

Lieta C-33/22

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2022. gada 14. janvāris

Iesniedzējtiesa:

Verwaltungsgerichtshof (Austrija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2021. gada 14. decembris

Kasācijas sūdzības iesniedzēja:

Österreichische Datenschutzbehörde

Personas, kas piedalās lietā:

1. W K, 2. *Präsident des Nationalrats*

Pamatlietas priekšmets

Izmeklēšanas komiteja – Datu aizsardzība – Parlamentārā darbība – Varas dalīšana – Vispārīgās datu aizsardzības regulas (VDAR) piemērojamība – Uzraudzības iestāde – Sūdzība saistībā ar datu aizsardzību

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Savienības tiesību normu interpretācija, LESD 267. pants

Prejudiciālie jautājumi

Vai darbības, ko veic dalībvalsts parlamenta izveidota izmeklēšanas komiteja, kuru parlaments ir izveidojis, īstenojot savas kontroles tiesības pār izpildvaru, neatkarīgi no izmeklēšanas priekšmeta, ietilpst Savienības tiesību aktu piemērošanas jomā LESD 16. panta 2. punkta pirmā teikuma izpratnē, līdz ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu

brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (VDAR) ir piemērojama personas datu apstrādei, ko veic dalībvalsts parlamentārā izmeklēšanas komiteja?

Gadījumā, ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša:

2. Vai darbības, ko veic dalībvalsts parlamenta izveidota izmeklēšanas komiteja, kuru parlaments ir izveidojis, īstenojot savas kontroles tiesības pār izpildvaru, un kuras izmeklēšanas priekšmets ir valsts drošības policijas darbības, kas tādējādi ir darbības attiecībā uz valsts drošības aizsardzību VDAR 16. apsvēruma izpratnē, ir tādas, kam ir piemērojams VDAR 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais izņēmuma nosacījums?

Gadījumā, ja atbilde uz otro jautājumu ir noliedzoša:

3. Ja – kā tas ir izskatāmajā lietā – dalībvalsts saskaņā ar VDAR 51. panta 1. punktu ir izveidojusi tikai vienu uzraudzības iestādi, vai tās kompetence izskatīt sūdzības VDAR 77. panta 1. punkta izpratnē, to skatot kopā ar 55. panta 1. punktu, izriet jau tieši no VDAR?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Līgums par Eiropas Savienības darbību

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 95/46 (1995. gada 24. oktobris) par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (atcelta ar Regulu [ES] 2016/679)

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 ([2016. gada] 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula, VDAR)

Atbilstošās valsts tiesību normas

Bundes-Verfassungsgesetz [Federālais Konstitucionālais likums] (*B-VG*), 24. pants, 53. panta 1. punkts, 56. panta 1. punkts, 138. panta 1. punkta 7. apakšpunkts

Bundesgesetz zum Schutz natürlicher Personen bei der Verarbeitung personenbezogener Daten [Federālais likums par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi] (*Datenschutzgesetz – DSGVO*) [Datu aizsardzības likums] (turpmāk tekstā – “Datu aizsardzības likums”), 1. panta 1. punkts, 4. panta 1. punkts, 18. panta 1. punkts, 24. panta 1. punkts

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 2018. gada 20. aprīlī Austrijas Nacionālā padome saskaņā ar Federālā Konstitucionālā likuma (*B-VG*) 53. panta 1. punktu izveidoja izmeklēšanas komiteju par politisko ietekmi uz *Bundesamt für Verfassungsschutz und Terrorismusbekämpfung* [Federālo konstitucionālās kārtības aizsardzības un terorisma apkarošanas biroju] (*BVT* izmeklēšanas komiteja).
- 2 Pirmo personu, kas piedalās lietā, *BVT* izmeklēšanas komiteja 2018. gada 19. septembrī iztaujāja kā respondentu, klātesot plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem. Iztaujāšanas protokolā, kas tika publicēts Austrijas parlamenta tīmekļa vietnē, bija norādīts viņa pilns vārds un uzvārds. 2019. gada 2. aprīļa sūdzībā Datu aizsardzības iestādei pirmā persona, kas piedalās lietā, lūdz konstatēt, ka protokola publicēšana, kurā ir norādīts viņa pilns vārds un uzvārds, ir pretrunā VDAR un Datu aizsardzības likuma 1. pantam. Viņš norādīja, ka darbojas kā slepenais aģents, un viņa vārda un uzvārda publicēšanas dēļ, kas notika pretēji viņa prasībai, ir pārkāptas viņa pamattiesības uz datu aizsardzību, kā arī viņa tiesības uz nelikumīgi apstrādātu datu dzēšanu.
- 3 Datu aizsardzības iestāde ar 2019. gada 18. septembra lēmumu sūdzību noraidīja. Pamatojumam tika norādīts, ka Vispārīgajā datu aizsardzības regulā gan neesot noliegta datu aizsardzības uzraudzības iestāžu īstenota likumdošanas institūciju uzraudzība, tomēr Eiropas tiesību sistēmai esot raksturīga valsts varas dalīšana un tādēļ esot izslēgta izpildvaras kontrole pār likumdošanas varu. *BVT* izmeklēšanas komiteja esot likumdošanas varai pielīdzināma institūcija, tādēļ Datu aizsardzības iestādei neesot kompetences.
- 4 Pirmā persona, kas piedalās lietā, pārsūdzēja šo lēmumu *Bundesverwaltungsgericht* [Federālajā administratīvajā tiesā]. Tā atcēla Datu aizsardzības iestādes lēmumu un kopumā norādīja, ka nedz VDAR, nedz Datu aizsardzības likumā neesot paredzēts izņēmums attiecībā uz Datu aizsardzības iestādes kompetenci pārbaudīt likumdošanas jomā veiktas personas datu apstrādes atbilstību datu aizsardzības prasībām. VDAR 55. pantā noteikto izņēmumu attiecībā uz darbībām, ko veic tiesa, pildot savus uzdevumus, nevarot vispārināt, tādēļ esot jāuzskata, ka datu aizsardzības uzraudzības iestādēm ir neierobežota kompetence attiecībā uz visām pārējām neatkarīgām struktūrām, tostarp, arī attiecībā uz parlamentārām izmeklēšanas komitejām. VDAR 77. pantā esot paredzēta efektīva tiesiskā aizsardzība regulas darbības jomā, kam ikvienam tiesību subjektam būtu jānodrošina iespēja vērsties pret regulā nostiprināto tiesību pārkāpumiem.
- 5 Datu aizsardzības iestāde par *Bundesverwaltungsgericht* spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību *Verwaltungsgerichtshof* [Augstākajā administratīvajā tiesā].

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

Par pirmo jautājumu

- 6 Pirmā persona, kas piedalās lietā, uzskata, ka, publicējot protokolu par viņa nopratināšanu *BVT* izmeklēšanas komitejā, kurā ir norādīts viņa pilns vārds un uzvārds, ir pārkāptas viņa pamattiesības uz personas datu aizsardzību. Publicēšana principā ir personas datu “apstrāde” VDAR izpratnē. Jautājums ir par to, vai saskaņā ar VDAR 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu uz šo apstrādi neattiecas attiecīgās regulas 2. panta 1. punkta darbības joma.
- 7 *Bundesverwaltungsgericht* uzskata, ka VDAR ir piemērojama likumdošanas (piemēram, parlamentārās izmeklēšanas komiteju) aktiem, jo materiālā darbības joma esot vispusīgi definēta un attiecoties uz visām datu apstrādes darbībām. Valsts likumdošanas funkcija neesot izslēgta no VDAR darbības jomas. VDAR 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais izņēmuma nosacījums esot jāinterpretē ļoti šauri un tas attiecoties vien uz valsts drošību.
- 8 Datu aizsardzības iestāde atsauca uz Tiesas 2020. gada 9. jūlija spriedumu *Land Hessen*, C- 272/19, EU:C:2020:535, tomēr noliedz savu kompetenci, norādot uz varas dalīšanas principu, kas neļaujot izpildvaras institūcijām īstenot kontroli pār likumdošanu.
- 9 Lietā C-272/19 Tiesa ir lēmusi, “ka dalībvalsts federālās zemes parlamenta lūgumrakstu komisija ir uzskatāma par “pārziņi” [VDAR 4. panta 7) punkta] izpratnē un ka tādējādi šīs komisijas veikta personas datu apstrāde ietilpst šīs regulas, it īpaši tās 15. panta, darbības jomā”.
- 10 Pirmā persona, kas piedalās lietā, uzskata, ka VDAR ir piemērojama, otrā persona, kas piedalās lietā, to noliedz.
- 11 Austrijas Nacionālās padomes izveidoto izmeklēšanas komiteju mērķis ir īstenot kontroles un likumdošanas funkciju, ko saskaņā ar Austrijas Konstitūciju pilda likumdošanas struktūra. Parlamentārās izmeklēšanas komitejas darbojas kā likumdošanas struktūras kontroles institūcijas un organizatoriski un funkcionāli ir pielīdzināmas likumdošanas varai. Attiecīgo komiteju veikto izmeklēšanu priekšmets vienmēr attiecas uz pabeigtu procesu federālās izpildvaras jomā un to mērķis ir procesu izmeklēšana politiskos nolūkos.
- 12 Izmeklēšanas komitejas lēmumu par iztaujāšanas protokola publicēšanu respondents saistībā ar apgalvotiem Datu aizsardzības likuma pārkāpumiem var pārsūdzēt *Verfassungsgerichtshof* [Konstitucionālajā tiesā]. Tā vērtē tikai jautājumu, vai konkrētās rīcības, kas ir sūdzības priekšmets, rezultātā ir noticis sūdzības iesniedzēja apgalvotais konkrētu personisko tiesību aizskārums.
- 13 Pamatojoties uz Tiesas 2020. gada 9. jūlija spriedumu (*Land Hessen*, C- 272/19, EU:C:2020:535) un tajā citēto judikatūru attiecībā uz Direktīvu 95/46/EK ir

jāsecina, ka datu aizsardzības noteikumu piemērojamība nav saistīta ar nosacījumu, ka personas datu apstrāde ir jāveic konkrēti tādiem mērķiem, uz kuriem attiecas Savienības tiesību akti, ka tai ir jābūt pārrobežu raksturam vai arī tieši jāietekmē [personas datu] brīva aprīte starp dalībvalstīm. VDAR nav piemērojama tikai tad, ja ir izpildīts konkrēts izņēmuma nosacījums, kas minēts tās 2. panta 2. punkta a) –d) apakšpunktā.

- 14 Atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas judikatūrai VDAR 2. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē šauri. Ņemot vērā regulas 16. apsvērumu, tas ir jāinterpretē tādējādi, ka izņēmums ir jāattiecinā tikai uz personas datu apstrādi, ko veic valsts iestādes, īstenojot darbību, kuras mērķis ir garantēt valsts drošību, vai ar saistībā ar darbību, kuru var pielīdzināt šai pašai kategorijai. Šajā kategorijā īpaši ietilpst darbības, kuru mērķis ir valsts pamatfunkciju un sabiedrības pamatinteresu aizsardzība.
- 15 Pretēji spriedumam C-272/19, kura uzmanības centrā ir *Hessischer Landtag* [Hesenes federālās zemes parlamenta] Lūgumrakstu komiteja, Austrijas Nacionālās padomes izveidotās izmeklēšanas komitejas ne tikai netieši veicina parlamentāro darbību, bet arī kā kontroles institūcijas skar parlamentārās pamatdarbības jomu. To mērķis ir īstenot politisko kontroli un attiecīgi veikt izmeklēšanu politiskos nolūkos. Apsvērumi, kas minēti spriedumā lietā C-272/19, paši par sevi *a priori* neizslēdz iespēju piemērot izņēmuma nosacījumu datu apstrādei, kas veikta parlamentārās pamatdarbības jomā. Drīzāk var izvirzīt argumentus, ka darbības, kas veiktas, īstenojot parlamentāro kontroli, principā ir veiktas arī ar mērķi aizsargāt valsts pamatfunkcijas un sabiedrības pamatintereses, kas ir paredzēts VDAR 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā.
- 16 Nekas neliecina par Savienības tiesību aktos noteiktām prasībām, kuras reglamentētu parlamentāro darbību dalībvalstīs. Parlamentārās darbības principi izriet attiecīgi no valsts tiesību aktiem. Tas apstāklis, ka atbilstoši spriedumam lietā C-272/19 nav paredzēts vispārējs izņēmums attiecībā uz parlamentārām darbībām, nenozīmē, ka VDAR 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais izņēmuma nosacījums nevarētu attiekties uz vismaz dažām parlamentārām darbībām.
- 17 Gan Savienības tiesībām, gan valsts tiesībām ir raksturīgs varas dalīšanas princips. VDAR 55. panta 3. punktā ir noteikts, ka uzraudzības iestādes nav kompetentas uzraudzīt tikai tās apstrādes darbības, ko veic tiesa, pildot savus uzdevumus. Tomēr to varētu interpretēt tādējādi, ka uz parlamentārās pamatdarbības jomu jau saskaņā ar 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu neattiecas VDAR darbības joma, jo pretējā gadījumā tā arī būtu ņemta vērā 55. panta 3. punktā.
- 18 Tādēļ iesniedzējtiesai rodas jautājums, vai uz parlamentārās pamatdarbības jomu, kā, piemēram, likumdošanas un attiecīgi parlamentārās kontroles procesiem, attiecas LESD 16. panta 2. punkts un tādējādi tā saskaņā ar [VDAR] 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu ietilpst VDAR materiālajā piemērošanas jomā atbilstoši VDAR 2. panta 1. punktam.

Par otro jautājumu

- 19 *BVT* izmeklēšanas komitejas veiktās izmeklēšanas priekšmets bija “aizdomas par saskaņotu, politiski motivētu ietekmi, ko struktūrvienību vadītāji un vadītājas, citas *BMI* (*Bundesministerium für Inneres*) [Federālās iekšlietu ministrijas] politisko biroju (vadošās) amatpersonas un darbinieces īstenoja attiecībā uz Federālā konstitucionālās kārtības aizsardzības un terorisma apkarošanas biroja uzdevumu izpildi, tostarp, aizdomas par ar to saistītiem iespējamiem tiesību aktu pārkāpumiem [...] federālās izpildvaras jomā [...]”.
- 20 Federālais konstitucionālās kārtības aizsardzības un terorisma apkarošanas birojs (*BVT*; no 2021. gada 1. decembra – *Direktion Staatsschutz und Nachrichtendienst* [Valsts drošības un izlūkošanas dienesta direkcija], *DSN*) darbojas kā valsts drošības policija un tostarp nodrošina konstitucionālo iestāžu un to spējas darboties aizsardzību. Tādējādi tā uzdevumu lokā ietilpst “darbības attiecībā uz valsts drošību” *VDAR* 16. apsvēruma izpratnē. Līdz ar to *BVT* izmeklēšanas komitejas veiktās izmeklēšanas priekšmets ietver darbības attiecībā uz valsts drošību, kas neietilpst Savienības tiesību aktu darbības jomā, un tādēļ saskaņā ar *VDAR* 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu neietilpst šīs regulas materiālajā piemērošanas jomā.
- 21 Saskaņā ar Tiesas 2020. gada 6. oktobra spriedumu *La Quadrature du Net* u.c. (C- 511/18, C- 512/18 un C- 520/18, EU:C:2020:791, 101. punkts) “no [Direktīvas 95/46/EK] piemērošanas jomas vispārēji ir izslēgtas “apstrādes operācijas attiecībā uz sabiedrisko drošību, aizsardzību, valsts drošību”, nenošķirot atkarībā no attiecīgo datu apstrādes veicēja”. Tātad izslēgtās darbības nosaka, balstoties uz attiecīgo darbību mērķi.
- 22 Ja izmeklēšanas komitejas īstenotā parlamentārās uzraudzības darbība principā ietilpst Savienības tiesību aktu piemērošanas jomā, rodas jautājums, vai šīs uzraudzības darbības no *VDAR* piemērošanas jomas ir izslēgtas katrā ziņā tad, ja izmeklēšanas priekšmets skar izpildvaras darbības, kas neietilpst Savienības tiesību aktu piemērošanas jomā.

Par trešo jautājumu

- 23 Datu aizsardzības iestāde Austrijā ir vienīgā valsts uzraudzības iestāde *VDAR* izpratnē. Ja *VDAR* ir piemērojama parlamentārās uzraudzības darbībai, tādā gadījumā, pamatojoties uz konstitucionālo varas dalīšanas principu starp izpildvaru un likumdošanas varu, tās kā vienīgās valsts uzraudzības iestādes kompetencei attiecībā uz likumdošanas aktiem būtu jābūt nostiprinātai Konstitūcijā. Līdz šim tas tā nav.
- 24 Tomēr ikvienai valsts tiesai kā dalībvalsts institūcijai ir pilnībā jāpiemēro tieši piemērojamie Savienības tiesību akti un jāaizsargā ar tiem piešķirtās tiesības.

- 25 Gadījumā, ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, bet atbilde uz otro jautājumu ir noliedzoša, iesniedzējtiesai rodas jautājums, vai Datu aizsardzības iestādes kā vienīgās uzraudzības iestādes, kura Austrijā ir izveidota saskaņā ar VDAR, kompetence attiecībā uz tiesībām iesniegt sūdzību, kas katrai personai ir piešķirtas ar VDAR 77. pantu, izriet jau tieši no Savienības tiesību aktiem.
- 26 Ja Datu aizsardzības iestādes kā vienīgās uzraudzības iestādes, kura Austrijā ir izveidota saskaņā ar VDAR 51. pantu, kompetence izskatīt sūdzības VDAR 77. panta 1. punkta izpratnē izriet tieši no minētās regulas, tādā gadījumā parlamentārās kontroles kontekstā nav nozīmes faktam, ka Datu aizsardzības iestādes kompetence izskatīt sūdzības saistībā ar datu aizsardzību, kas skar apgalvotos VDAR pārkāpumus personas datu apstrādes procesā, nav nostiprināta Konstitūcijā. Tomēr tas tā ir ar nosacījumu, ka VDAR 51. un 77. pants ir piemērojami parlamentārās uzraudzības darbībai kā tādai un konkrēti izskatāmajā lietā – BVT izmeklēšanas komitejai. Tādēļ šiem jautājumiem ir būtiska nozīme izskatāmās kasācijas sūdzības izlemšanā.

DARBA VERSIJS